

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
НАЦИОНАЛНО ПРОЛЕТНО СЪСТЕЗАНИЕ ПО ФИЗИКА
14 – 16 март 2025 г., Ловеч
Решение на темата за 9. клас (трета състезателна група)

Задача 1. Влак

А) Движението преди да се откъснат вагоните е равномерно, т.е движещата сила е равна на силата на триене $F_{\text{дв}} = kN = kMg$. След откачането двата вагона се движат равнозакъснително $a_{\text{вагон}} = kN_2/m = kg$, $s_{\text{вагон}} = v_0 * t - \frac{1}{2} a_{\text{вагон}} t^2$. [1 т.]

Б) Движението преди да се откъснат вагоните е равномерно, т.е движещата сила е равна на силата на триене $F_{\text{дв}} = kN = kMg$ [1 т.]. След откачането влакът се движи равноускорително, $a_{\text{влак}} = \frac{F_{\text{дв}} - kN_1}{M - m} = \frac{kMg - k(M - m)g}{M - m} = \frac{kmg}{M - m}$ а изминатия път е $S_{\text{влак}} = v_0 * t + \frac{1}{2} a_{\text{влак}} t^2$. [1 т.] При изключване на задвижването на колелата, влакът започва да се движи равнозакъснително с ускорение $a = \frac{kN_1}{M - m} = kg$. Или $s_{\text{влак3}} = v * t_3 - \frac{1}{2} a t_3^2$ [1 т.]. В последния интервал имаме допълнително спиращо ускорение $a_{\text{сп}}$, което се добавя към ускорението от триенето или $s_{\text{влак4}} = v_2 * t_4 - \frac{1}{2} (a + a_{\text{сп}}) t_4^2$ [1 т.].

В) От условието имаме $S_{\text{влак}} - s_{\text{вагон}} = 270 \text{ m}$ и $t = 30 \text{ s}$ следва $\frac{1}{2} a_{\text{влак}} t^2 + \frac{1}{2} a_{\text{вагон}} t^2 = 270 \text{ m}$ или $\frac{1}{2} (a_{\text{влак}} + a_{\text{вагон}}) t^2 = \frac{1}{2} \left(\frac{kmg}{M - m} + kg \right) t^2 = \frac{1}{2} \left(\frac{kM}{M - m} g \right) t^2 = 270 \text{ m}$, $k = 0,05$. [2 т.]

Г) Движещата сила се определя от условието за равенство на триенето от подусловие А) и $F_{\text{дв}} = kN = kMg = 0,05 * 120 * 10^3 * 10 = 60 \text{ kN}$. [1 т.]

Ускорението на вагоните през цялото време е закъснително и $a_{\text{вагон}} = 0,5 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$; Ускорението на влака след откачането е $a_{\text{влак}} = 0,1 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$; След спирането на подаването на електричество и прекратяване на движещата сила $F_{\text{дв}}$, влакът се движи закъснително с ускорение $a_{\text{влак2}} = a_{\text{вагон}} = 0,5 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$. В последната област от движение влакът се движи закъснително с ускорение $a_{\text{влак4}} = a_{\text{вагон}} + a_{\text{сп}}$. Описвайки скоростите на движение имаме $v_{\text{вагони}} = v_0 - a(t + t_3 + t_4)$ или началната скорост е $v_0 = a(t + t_3 + t_4) = 0,5 * 60 = 30 \frac{\text{m}}{\text{s}}$. [1 т.] Описвайки скоростта на влака имаме $v_{\text{влак}} = v_0 + a_{\text{влак}} * t - a_{\text{вагон}} * t_3 - (a_{\text{вагон}} + a_{\text{сп}}) * t_4 = 30 + 0,1 * 30 - 0,5 * 15 - 0,5 * 15 - a_{\text{сп}} * 15 = 0$ или $a_{\text{сп}} = 1,2 \text{ m/s}^2$. [1 т.]

Задача 2. Свързване на резистори.

А) От веригата, свързана в точки CD, определяме тока I_4 през съпротивление R_4 по закона на Ом: $R_4 = \frac{U_4}{I_4} = \frac{U}{I_{aCD}} [0,5 \text{ т.}] = \frac{12V}{0,3A} = 40 \Omega$ [1 т.].

Използвайки свързването AC може да определим съпротивлението на частта от веригата с включения амперметър $R_{14} = \frac{U_{14}}{I_{14}} = \frac{U}{I_{aAC}} = \frac{12}{0,2} = 60 \Omega$ [0,5 т.], като $R_{14} = R_1 + R_4$ или $R_1 = R_{14} - R_4 = 20 \Omega$ [1 т.].

Аналогично за резистор 3 и свързване BD: $R_{43} = \frac{U_{43}}{I_{43}} = \frac{U}{I_{aBD}} = \frac{12}{0,24} = 50 \Omega$ [0,5 т.]; като $R_{43} = R_4 + R_3$ или $R_3 = R_{43} - R_4 = 10 \Omega$ [1 т.].

Съпротивление R_2 се определя от свързването AD: $R_{342} = \frac{U_{234}}{I_{234}} = \frac{U}{I_{aAD}} = \frac{12V}{0,15A} = 80 \Omega$ [0,5 т.] и $R_2 = R_{234} - R_3 - R_4 = 30 \Omega$ [1 т.]

Б) Максималната стойност на тока ще се достигне при минимално съпротивление, което се постига при свързване на всички резистори успоредно един на друг. Амперметърът трябва да

бъде поставен извън успоредното свързване [0.5 т.]. Съпротивлението на четирите успоредно свързани резистора е $\frac{1}{R_{\text{екв}}} = \frac{1}{10} + \frac{1}{20} + \frac{1}{30} + \frac{1}{40}$ или $R_{\text{екв}} = 4,8 \Omega$ [0.5 т.]. Тогава $I = 2,5 \text{ A}$ [0.5 т.]

В) Минимална (ненулева) стойност на тока ще се достигне при максимално съпротивление, което се постига при свързване на всички резистори последователно. Амперметъра трябва да бъде поставен извън успоредното свързване [0.5 т.]. Съпротивлението на четирите успоредно свързани резистора е $R_{\text{екв}} = 10 + 20 + 30 + 40 = 100 \Omega$ [0.5 т.]. Тогава $I = 120 \text{ mA}$. [0.5 т.]

Г) За да тече ток 600 mA през източника, трябва конфигурацията от резистори да се държи като резистор със съпротивление 20Ω . Проверявайки различни конфигурации, се оказва, че има само една такава конфигурация: двойката резистори 10Ω и 40Ω са успоредно свързани и тази двойка е последователно свързана към другата двойка успоредно свързани резистори 20Ω и 30Ω . На първата двойка съпротивлението е 8Ω , а на втората - 12Ω . [1 т.]

Задача 3. Дестилирана вода.

А) Общата енергия, която се изразходва за 1 час е $Q = Pt = 30 \text{ kWh} = 108 \text{ MJ}$, за 15 l дестилирана вода. Тогава за 1 литър дестилирана вода се изразходват 2kWh или 0,48 лв [1 т.]

Б) Енергията, необходима за изпарението на водата, е енергията, необходима за затоплянето до точката на кипене, и енергията на фазов преход $Q = Q_{\text{затопляне}} + Q_{\text{изпарение}} = cm\Delta t + \lambda m$ [1 т.], като $m = \rho V = 15 \text{ kg}$, $\Delta t = 80 \text{ }^\circ\text{C}$ [0,5 т.] и $Q = 5040 \text{ kJ} + 33\,900 \text{ kJ} = 38\,940 \text{ kJ} \approx 38,9 \text{ MJ}$ [1 т.], Отчитайки КПД на нагревателя, то общата енергия е $Q_{\text{tot}} = \frac{Q}{\eta} = 43,2 \text{ MJ}$ [1 т.].

Необходимата мощност е $P_{\text{нагр}} = \frac{Q}{t} = 12,0 \text{ kW}$ [0,5 т.]

В) Охлаждането използва останалите $P_{\text{охл}} = P - P_{\text{нагр}} = 18,0 \text{ kW}$ [1 т.]. Отчитайки охладена към изразходвана мощност, енергията за охлаждане е $Q_{\text{охл}} = 18,0 * \frac{30}{50} = 10,8 \text{ kWh} = 38,88 \text{ MJ}$ (38,84 MJ при отчитане на още един знак) [1 т.]. Отнетото количество топлина е по-малко от енергията за изпарение от 20 градуса и тогава крайната температура ще бъде по-висока. [1 т.]

Г) Към съответната сума от т. А ще се добави и допълнително изразходвано количество енергия само за фазовия преход – веднъж за изпарение с КПД на нагревателя и веднъж кондензация с ефективността на охладителя или $Q = \frac{Q_{\text{изпарение}}}{\eta} + \frac{50}{30} Q_{\text{конденз}} = 37,7 \text{ MJ} + 56,5 \text{ MJ} = 94,2 \text{ MJ} = 26,2 \text{ kWh}$ или допълнително 1,75 kWh/l или допълнително 0,42лв./l [2 т.]